Spirit of Bosnia / Duh Bosne
An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

KURBAN

Adisa Bašić

„Mati, evo kaže Bela da će ti poslati pare za Bajram, dao joj Dragan maksuz da tebi pošalje."

„Reci joj da se ja poserem na njegove pare. Od vlaških para da koljem kurban? Neću, nikad ga ne zaklala. Nek on te pare slobodno ostavi sebi, tako joj reci."

„Evo mati više fala, niste trebali. Pošalji opet ono na moje ime pa ću ja njoj dići i donijeti. Kako je Benjo? Ljubi ga tetka, daj mi ga malo na telefon. A u vrtiću? Dobro, hajd. Pa namirićemo se mi, taman dok vi dođete biće sve spremno."

Dada upreže sve svoje diplomatske vještine, ali je jasno da Belin prvi dolazak neće proći glatko. Mati cijelo jutro ronda, odmahuje glavom i puši. Njena ljutnja ne jenjava punih pet godina i mali su izgledi da će se to uskoro promijeniti. Svi se nadaju da će susret sa prvim unukom barem malo otopiti led kojim se starica okovala otkako se njena starija kćer Belkisa krišom udala za momka druge vjere i otišla iz zemlje.

„Svijet da mi se smije, da mi za obraz prijanja. Meni nek na oči ne ide. Ja sam joj davno rekla. Eno joj hotela puno Sarajevo, pa nek izvoli. A ti nemoj pred Hadžijom i Hadžinicom da bi šta spominjala."

„Šta ću ja pred njima spominjati i ne viđam ih", protestuje Dada.

„A hoćeš ti sigurno. Nikad ništa nisi znala sakriti. I reci joj da se ovamo ne pomalja i da ga slučajno ne dovodi."

„Pa zar nećeš makar da Benjamina vidiš?"

„Ako ga htjednem vidjeti, ja ću reći gdje i kako. Nek mi ga ovamo ne dovodi", nepokolebljiva je starica. Bela je u trideset i osmoj dobila prvo dijete, Dada nikad nije srela nekoga sa kim bi poželjela djecu. Benjamin je bio dugo čekan i Bela nije mogla suspregnuti svoj ushit: neprekidno ga je fotografisala i majci poštom slala slike, ali majka nikada nije dopuštala da se te slike nađu bilo gdje u stanu osim u Dadinoj sobi.

Što se majke tiče, Bela se nije udala i nema djecu. Barem je tako govorila pred svojim prvim komšijama, Hadžijom i Hadžinicom, sa kojima je ispijala kafe, obilazila se i redovno svake večeri išla na jaciju. Majka Belu jednostavno nikad nije spominjala, a

ako bi je komšije direktno pitale, davala je neke neodređene odgovore: „Belkisa je dobro, javlja se, puno radi, nema odmora, daleko je iz Amerike, ne isplati joj se da dolazi.“

Sada Bela dolazi prvi put nakon pet godina i to sa sinom, a Dada ne može iščekati da ih ugleda. Ona je jednom išla kod njih u Marshalltown kad se Benjamin rodio. Amerika joj se nije dopala, nije bila ni nalik na onu koju je Dada znala sa televizije. Marshalltown je puno manji od Sarajeva, svugdje se ide autom, a nema se bog zna gdje ni otići. Šoping centri i restorani brze hrane tamo su glavna zabava. Samo jednom je Dragan imao slobodan dan i Dadu odveo u kino, a Bela je ostala kući sa bebom. Pošto se tri sedmice poslije poroda Bela morala vratiti na posao, Dada je uzela mjesec dana godišnjeg da čuva Benjamina dok barem malo ne ojača. Teška srca se rastala od njih kad se vraćala u Bosnu. Majka je tu Dadinu posjetu doživjela kao izdaju i o tome se u kući nije govorilo.

„Hoćeš li da okrečimo dok oni ne dođu? Makar kuhinju i dnevnu sobu?“ ustrajava Dada u nakani da odobrovolji majku.

„Mora se ovo okrečit, vidi kako je učadilo. Sramota kad nam ko uđe. Nemam ja više snage, a i ovo rame me boli, moram otići po uputnicu da vidim da mi nije živac. I ćilime treba odnijeti kod onog malog što pere, al mu reci da bolje pritisne, prošli put mu je ostala ona fleka“, govori majka i čini se da su je planovi za veliko spremanje ipak malo oraspoložili.

***

Dada u rukama drži helijumski balon u obliku automobila i mali buket cvijeća kupljen na pijaci. Provjerava treći put displej sa redom letenja. Za petnaestak minuta bi trebali stići i Dada ne zna kako da prekrati vrijeme do njihovog dolaska. Ponovo odlazi u toalet, sve sa balonom i cvijećem, unosi ih sa sobom u wc kabinu, kači na dopola slomljenu vješalicu na vratima. Još jednom se ogleda i nervozno namješta kosu.

Nada se da će je Benjamin prepoznati sa slika i da će joj htjeti prići. Dada napeto zuri u gomilu koja kulja kroz aerodromski izlaz a kada ih konačno ugleda, nekoliko sekundi protekne dok ne shvati da su to oni. Euforično maše a onda ih oboje prima u zagrljaj. Došli su bez Dragana i to znatno olakšava Dadin plan.

Kada sjednu u taksi Dada izgovara njihovu kućnu adresu. Bela je zbunjena, dogovor je bio da će im rezervisati neki pansion u Starom Gradu. Dada šuti i ništa ne objašnjava. Ovo je njena pobuna i njen tajni plan. Dovešće ih na vrata majci, pa neka ih ona ne primi ako može. Uzda se efekat šoka i u to da majku ipak nije do kraja okovao led njene ljutnje.

Bela je zabrinuta, ne želi dijete izlagati neprijatnoj sceni, ali sestri za ljubav šuti. Znatno je mršavija nego posljednji put kad su se vidjele, djeluje iscrpljeno, vjerovatno od dugog puta. Benjamin je zgrabio i cvijeće i balon, grli Dadu kao da su se rastali prije pet dana a ne prije skoro pet godina. Ponavlja riječi i isprobava kako zvuče kad se izgovore naglas: „Moja Dada, Dada, Dadana!“

Taksi se zaustavlja ispred zgrade i njih troje izlaze. Dada ne vidi pomjeranje zavjesa na prozorima, ali zna da njihov dolazak krišom posmatra barem nekoliko radoznalih glava. S mukom izvlače iz prtljažnika dva ogromna kofera, taksista se pravi da ga se to ni najmanje ne tiče, nestrpljiv da krene na sljedeću vožnju.

„Vidi koga ti vodim. Ima ti ko sutra dijeliti kurban“, govori Dada majci i glas joj pri tome jedva primjetno zadrhti. Majka je zbunjena, izmiče se sa vrata, propušta ih da uđu sa velikim prtljagom. „Daj im papuče“, govori Dadi strogim glasom, „te za goste, a njemu daj male. Obujte se, u nas je vazda zima s nogu.“ Zatvara za njima ulazna vrata od stana pa ih onda kratko i kruto privije uza se, prvo jedno pa drugo. Onda ih odmiče i zagleda, pa opet ljutitim glasom nastavlja: „Hajte, perite ruke, s puta ste. Morate jesti. Sad ću ja, začas. Ova mi dušmanica nije ni rekla. Ima svega fala bogu, naspremale za sutra, mogla sam se obrukati da mi dođete u praznu kuću.“

Benjamin zbunjeno gleda oko sebe, Dada i Bela se zavjerenički osmjehuju majci iza leđa. Ona užurbano ide od kuhinje do dnevne sobe, iznosi stolnjak i escajg, vraća se dva puta smeteno po tanjire. „Hajte cure, šta ste posjedale, pomozite majci. Šta Benjo jede? Voli li pite? Il da mu majka nareže suhog mesa? Djeca vole suhog mesa…“ Dječak ustaje, uzima tanjir iz kuhinje i prinosi ga na sto, a onda odlazi po sljedeći. Majka ga zbunjeno gleda, pa mu doda i salvete „Na, ponesi. Dobro si ti, njih dvije se spetljale, ništa od njih“, kaže starica i po prvi put se nasmije.

Sa radija se čuje glas Himze Polovine i Beli se čini da se ništa u kući nije promijenilo već decenijama. Heklane garniture, voće u zdjeli na stolu, levhe i gobleni na zidovima. Dok Benjamin i majka postavljaju sto, Dada i Bela unose kofere u svoju djevojačku sobu i sašaptavaju se. Kada za sobom zatvore vrata Bela sestri kaže ispod glasa: „Razvodim se od Dragana. Otišo je od nas ima dva mjeseca. Kaže ne može više, uguši ga. I kuća i ja i dijete i sve.“ Dada zuri u sestru i širi oči u nevjerici. Kroz stisnute vilice, trudeći se da ne zaplače, Bela protisne: „Al nemoj pred materom… slučajno… ni riječi…“

Zatim izlaze iz sobe, peru ruke, sjedaju za sto. Majka prinosi ovale sa pitom i pečenjem. Onda se još jednom vraća po zdjelu sa dolmom. „Nisam jedino salatu, vidiš, usrkletila se, pa zaboravila.“ Himzo pjeva staru pretužnu pjesmu o paši i pašinici koje ni smrt ne može rastaviti. Prekidaju ga samo zveckanje escajga, Benjaminov smijeh i majkino povremeno nutkanje: „Uzmite… De, ohladiće se… Probaj malo mesa, ovo ti je mekše… De… Što to ništa ne jedete…“

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.